

*Biblioteca
Semănătorul*

Ion Barac

BCU Cluj Central University Library Cluj

**Pielea
Gâscariu**

*Editura
Librăriei dăc.
Strad.*

Biblioteca Semănătorul

Biblioteca de popularizare literară și științifică.

Numărul 40 fileri.

Au apărut:

- Nr. 1. *Alexandru Ciura*: Frații schițe din război.
- Nr. 2. *Victor Stanciu*: Cuib de rândunică și al
schițe de popularizare științifică.
- Nr. 3. *Ion Agârbiceanu*: Din viața preoțesc
schițe.
- Nr. 4. *Dr. Ioan Lupaș*: Din trecutul ziaristic
românești.
- Nr. 5. *Dr. Ion Mateiu*: Școală și educație pagin
ardelenesti.
- Nr. 6. *Al. S. Iorga*: La cheștiunea industriei noi
stre.
- Nr. 7. *Ion Clopoșel*: Însemnări pe răboj.
- Nr. 8. *Ion Barac*: Pitelea Gâscariu sau Paradi
ma leneșului, mult curioasă și în stihuri alc
tuită.
- Nr. 9—10. *Mihail Gașpar*: Izrael, roman.

Pentru tot ce privește „Biblioteca Să
mănătorul” a se adresa **Librăriei diece
zane din Arad.**

O PARADIGMĂ A BENEFICIILOR
PIPELEA GÂSCĂRIU

MULTE CURIOASĂ, ÎN STIHURI ALĂCĂTUITE

DE

IOAN BARAC

MAGISTR.: TRANSVĂTOR AL BRAȘOVULUI
ÎN 1 IANUARIE 1829.

CU BIOGRAFIE DE N. IORGA ȘI CULEGERE DIN SCRISORILE
ALE IOAN BARAC: - PICICOT DE UN COT ȘI CU BARBĂ
CU TOT ȘI CEI TREI FRAȚI GHEBOȘI.

„BIBLIOTECA SEMĂNĂTORULI”.

EDITURA BIBLIOTECII DIECEZANE ARAD.

1916.

6206

*Albina din floare miere
Suge după a sa plăcere,
Iar păianjenul venin;
Nu urmă lui și nu face
Că păianjenul, de-ți place
Să te îndulcești deplin!*

Ioan Barac.

Pipelea Gâscariu.

Pipelea și mamă-sa.

Fost-a oarecând odată
O văduvă cam ciudată,
O bătrână într'un sat ;
Însă unde nu știu bine,
Că aminte nu-mi prea vine
Și de-atuncia mi-am uitat.
Destul că eia o babă
Și un fecior nu de treabă,
După muște umblător,
În cenușe șezător.
Destul îl muștră bătrâna
Pe ceva să pună mâna,
Lui nimica nu-i păsă.
Ca mazărea pe părete
Avea bețele pe spete
Dela baba, mamă-sa.

Prea de tot să lenevi-se,
Și ca scoarța să toci-se
Trupul lui de mult șezut;
Până când să sătura-se
Și el a ședeà acasă
Cu atâta încrezut.

Și dorind lumea să vază,
Și-acasă să nu mai șază
Ca un leneș puturos,
Se socoteà cum să iasă
Cu treabă cevași, de-acasă
La lume mai bucuros?

Având bătrâna lui mumă
Gâște bune la o sumă,
Vre-o douăzeci, și-a gândit
Să-și vânză la târg din ele,
Să-și mai facă cheltuiele,
Și de târguri s'a gătit.

De pe vatră dela oală
Pipelea atunci se scoală
(Căci Pipelea îl chemă

După nume mamă-sa).
Și își spune al său gând:
— „Mamă dragă în târg mă lasă,
Să mai ies și eu de-acasă;
Gâștele le-oi vinde bine,
Mai scumpe ca măcar cine.
Bani acasă aducând“.

Iar mama lui îi răspunde:
— „Acum să nu-ți spui eu unde,
Tu la târg, un puturos?!
Tu gândești că tot de geaba
Și-acolo vorbești cu baba,
Nu te vezi de urduros,
Tu, cel învechit în lene,
Nu-mi cureți măcar la pene,
Și nimic nu mi-ai lucrat.
Mânci o mămăligă seara
De geaba, și toată vara
Nici un lemn nu mi-ai cărat!...
Sezi aici și priveghează,
Apucă ceva și lucrează,
Și nu umblă tot nimic
Că nu mai ești copil mic!...“

Destul l-a muștrat bătrâna
La târg cum că nu-i dă mâna,
Că el tot s'a hotărît:
Să meargă la târg să vândă
Gâștile, să-și pue pânză
A nu mai fi ocărît.
Și-a răspuns: dacă s'a duce,
Vrea de lucru să se-apuce,
Și că se va procopsi,
Și de lucru s'a speti.
Și a zis bătrâna: „bine!
„Să fie Domnul cu tine!
Să mă mai bucur și eu
Mișcă ceva și muncește,
Că cine să lenevește
Greșește lui Dumnezeu.“

Pipelea la târg.

Pipelea cu voie bună,
Căpătându-și împreună
O măciucă și-a luat.
Și o traistă părăsită,
De după cuptor găsită,

Cu merinde a încărcat.
I-a dat baba pâine, sare
Și un mălăiaș mai mare
Brânză, ceapă, usturoiu...
Și punându-și pe ureche
Căciula cea roasă veche,
Pe uscat și prin noroiu
Douăzeci de găște trasă,
Hâșeindu-le de-acasă;
Așa la târg a plecat.

La un târg nu prea departe,
Având un bun noroc și parte,
Voios a încălecat.

Pe acest târg îl stăpânește
Un boeriu, și poruncește
Ca singur stăpânitor;
Însuși ce voește poate,
Însuși puneà preț la toate,
Ca singur poruncitor.
Cine puneà preț mai mare
Pe marfa cea de vânzare,
Pentru că a cutezat,

I-se luà marfa îndată;
Şi fără de judecată
I-se vindeà la mezat.

Iar Pipelea ca acasă.....

Cu găştile cum întrase
În târg se făcuse greu,
Şi nimica vrând să ştie
Acui e acea moşie,
Socoteà: bine sunt eu, —
Şi nici faţa nu şi-o schimbă,
Când boierul se tot plimbă
Prin târg tot cu slujitori.
Şi toţi îi dau cinste mare;
Iar el nici o grije n'are
Deşi l-a văz't de multe ori.

Iar boierul mai în urmă,
Văzându-i aceasta turmă
De găşte, l-a întrebat:
„Dar aicea cine vinde
Găştile, şi mai cuprinde
Locul fără ştirea mea?”

Iară el sumeț răspunde :
— „Eu sunt! Eu! Și ori și unde
Îmi vând marfa cum voi vrea.“
— „Tu mișel și porc de câne
Vei vedeà tu până mâne!....
Dar părechea cum o dai?...“
— „Cu doi lei și jumătate;
Mai jos nu vor fi luate;
Și de nu dai, nu le iai.“

Și nedându-i omenie
Se umpluse de mânie
Boieriul, așa zicând:
— „Dar cu doi? Porc de câne!..
— „Ba! Nici astăzi, nice mâne
Nici moșu-to, nice când.“

Potcovirea lui Pipelea.

Atunci boieriul îndată
A poruncit de-odată
De l-au tras în curtea sa,
Luându-i găștile toate,
La falangă cum îl scoate

Nepedepsit nu-l lăasă,
Ci din foişor priveşte
Pân' la tâlpi îl potcoveşte.*
Şi drumul așa i-a dat.

Iară el dacă se scoală
Bătut și cu punga goală
Boierului a strigat:
— „Mulțumim de plată bună
Șă țâni minte, împreună
Până când vom mai grăi.....
Că-ți voi da eu răsplătire
Întreită, după fire,
Numai dacă voiu trăi!....
Să nu-ți uiți și ține minte
Că de-acuma înainte
Bine voiu să-ți răsplătesc,
De trei ori să-ți dau bătaie...
Și capul să mi-se taie
Dacă nu ți-o potrivesc!“

Atunci haiducii de spate
Luându-l, din nou îl bate

*) L-a bătut la tâlpi.

Cu palme peste obraz
Pe poartă dându-l afară.

Dar Pipelea strigă iară
Cătrănit și cu năcaz:
— „Eu sunt Pipelea Gâscariu
Ce-ți va stoarce buzunariu
De trei ori bătându-te.
Și nu-ți va fi ție moale
Numai alții să te scoale
De jos bătucindu-te!“

Pipelea, dacă se câștigă,
Târgul tot aceasta o strigă
Bătut și mult pedepsit.
Iar târgul și curtea toată
Îmi râdeă de dânsul gloată,
De găște fiind lipsit.

Pipelea pleacă în lume.

Acum unde să apuce?
Acasă nu se mai duce
Pipelea la maică-sa.....

Ci cu gândul rău pornește
De-acolo și socotește,
Că el nu se va lăsa.
Și s'a dus în lumea largă,
Măcar capul să și-l spargă,
Nu s'a mai fost odihnit,
Ci cu gândul spre osândă
Pornit, cu duh de izbândă.
Mormăind, neștiind ce spune,
A plecat, s'a dus în lume.

Și făcându-și planul mare
Și-a pornit lucrarea tare
Bani să-și poată câștigă.
Cu muncă și slujbe grele
Câștigându-și bani pe ele
Limbi învață și strigă,
Că toate vrea să asculte.
Umblând țări, orașe multe,
La toate s'a pedepsit:
La mai multe meșteșuguri,
Șiretlicuri, vicleșuguri,
Până când s'a procopsit.

Așa căutându-și cale

În nădejdea minții sale
Și-a banilor s'a lăsat.
Zicând: Acuma e vreme,
Când boieriul nu se teme
La moșia lui din sat,
Să-l tragă la socoteală,
Să nu rămâie greșeală
La ce i-a făgăduit.
Fiind că i-se schimbase
Și fața cea de-acasă
Și în alta s'a premenit,
— Așa dară cu îndrăsneală —
Ca să-i tragă socoteală
Pân' la poarta lui s'a dus,
Unde mai întâiu când fuse
Cu neplăcere zăcuse
Sub falanga ce i-au pus.

Pipelea și casa boieriului.

Văzând casele stricate
În locul celor surpate*)

*) În o altă copie: versul acesta este:
Fost-au cele vechi afumate.

Altele nouă făcând,
Zidul se și ridicase
La boiereștile case
Cu gust alte ridicând.
Și lemne îndestulate
Zac pe jos nenumărate
Să le facă coperiș.
Pipelea să bage vină,
Și să găsească pricină,
Își face plan pe furiș —;
Și zicând așa în sine:
„Acum merge treaba bine,
Nu-mi mai trebuie nimic!“
Se făcù cam într'o parte,
Tot acolo nu departe
S'a arătat de voinic.

Pipelea să face lemnariu.

Și luându-și o bărduță,
Și un topor de mânuță,
Și-un stânjin de buzunariu,
Ca Italian s'arată
— De meșter mare îndată —
Și necunoscut lemnariu.

Și venind ca să privească,
La curtea cea boierească
Se arată priceput.
Și când pe la lemne vine,
Măsurând cu ochii bine,
A cârti a început.

Iară boieriul văzându-l,
Și îndată întrebându-l
Cine este și ce vrea,
— „Nimica nu voiu“, îi zice
„Ci, . . . trecând și eu pe aici
Mi s'a părut . . . și nu prea . . .
Fiind că-mi este meșteșugul . . .
Cine nu-și privește plugul?!
Și acesta-i plugul meu . . .
Deci mă uit la el și eu.

— Ce palaturi a-i croit!
Zidurile prea sunt bune,
Dar acoperișul îmi spune
Că va fi nepotrivit.
Tocmai cu aceste lemne
Gândul să nu te îndemne

Ați acoperi casele!
Oricine te-a pus la cale
Cu sfaturile sale,
Zic mai bine lasă-le! —
La Italia mai bine
Să vezi — când să mergi cu mine —
Ce case, palaturi sunt..!
Am făcut eu de acele
Multe, cu mânilor ale mele
De când trăiesc pe pământ“ ...

Boieriul atunci îi zice:
„Încă poate să se strice...
De nu ies la măsurat...“
Iar el zice: „Ei! sunt bune
La case mici a le pune;
Dar nu aici! Spun curat!
Vezi! Acestea sunt palaturi,
De cari să nu te mai sature
Ce coperiș ar aveà
Când să-l faci cu rânduială...;
Să privești apoi cu fală
După cunoștința mea!“

Socoțind stânginul afară
Și măsurându-le iară
A zis: „Iată, că nu sunt! . . .
Măcar de un cot să fie
Mai lungi; apoi crede mie
Că n'ar fi nici un cuvânt.
— Însă eu n'am nici o treabă,
Ori cine 'nzădar mă întreabă! . . .
Ca ori car' necunoscut,
Nu mă amestesc prostește,
La ce alții au început.“

Așa vrând el să se ducă,
Boieriul scurt îl apucă,
Îngăduște, zicând:
— „Vezi n'am nici o tocmeală,
Cu nimenea socoteală,
Eu poruncesc ori și când.
Ai umblat Țara nemțească,
Și Țara talienească?
Te văd că ești om umblat.
Poftim, să grăim în casă,
Să punem ceva pe masă
Că doar' astăzi n'ai mâncat.

De-mi va plăceà ce vei face,
Și făcând precum îmi place,
Ca mine nu mai găsești
Stăpân să te mulțamească,
Și mai bine să-ți plătească
Mult ca să te folosești.“

Unde Pipelea zicându-i
Și mult gustul lăudându-i:
— „Iar lemne de s'ar găsi
După această trebuință
Apoi și io-s în credință
Că rușine n'ăși păți!“ —
Ah! dară încă cine are
Pe pământ pădure mare
Ce dânsul, așa-i ziceà:
— „Grija asta-i grija mea!“

**Pipelea prânzește la boieriu
și se duce cu el în pădure.**

De-acum Pipelea-i numai foc,
Vedeà și el că e noroc . . .
Voià întâiu ca să prânzască

Și drumul să — și întocmească.
Deci îndată a poruncit,
Să prinză caii, să meargă
La pădurea cea mai largă,
Și la locul hotărît.
Până când au pus pe masă
Și caii se înhămasă.
Tot satul a adunat
După prânz, așa plecară
La pădure toți, afară,
Cum să merge la vânat...

Căutând pădurea toată
Unde stau copacii roată
El pe toți i-a jinduit.
Ce să taie? Ce să facă
Ca boieriului să-i placă,
Pe cum i-au oblăduit?

Și pogorând în desime,
Mai departe de mulțime,
Cu boieriul amândoi,
Să caute oare care
Copaciu mai frumos și mare

Să fie mai gros ca doi...
Iată-l bagă într'o vale
Adâncă și fără cale.
Iar aicea pe-un copaciu
Pune ochiu de cârpaciu
Și spune ce are în gând:
„Eu cred că pe-acesta... Iată!
Să-l măsurăm de-odată
Toate altele lăsând.
Și de va fi spre plăcere,
Precum trebuința cere:
— Ca de un stângin de gros, —
Ce-a fi bun de trebuință,
Care pentru folosință
L'ași tăia prea bucuros“.

Pipelea leagă mânil boieriului.

Și vrând să-l îmbrățișeze
Ca să se încredințeze
Amândoi l-au măsurat.
Atunci Pipelea cu o sfoară
— Păstrată la sine doară —
Mânil i-a apucat.

Strângându-i mânila foarte
Ca la un gătit spre moarte
Gura io-a astupat
Zicând: „Nu sunt eu lemnariu
Ci eu, Pipelea Gâscariu,
Am venit ca să te bat.
Mi-ai luat găștile mele,
Și m'ai bătut cu nuele
La tălpi și m'ai pedepsit.
Acum vii spre răsplătire,
Și să-ți dau o mulțămire
Precum ți-am făgăduit.
Și ți-am spus că nu odată
Ci măsură împătrată

De trei ori voiu să te bat“.
Deci luând o joardă bună,
Care vâjăie și sună.
A și început a dà
Dela cap pân' la picioare
De gândeai că îndată moare
De și nu mai încetă.
Cum și astupându-i gura
Îi zdrobià carnea untura

Lăsându-l mut amorțit.
Și din sân banii scoțându-i
Prețul găștilor, luându-i
Pre eșire a fugit.

Boieriul nu se mai arată.

Acum toți își isprăviră
Lucrul, și se odichniră
În pădure de tăiat;
Dar boieriul niciodată
La ei nu se mai arată,
De care toți s'au mirat.
Zăceă pădurea tăiată
Mai toată jos atârnată,
Pustiită s'arătă.

Și văzând că seara vine,
Socotind că nu e bine,
Începură a-l căută.
Căută cu mic cu mare
Prin pădure cu mirare
Și glas nu se auziă.
Atunci întreaga mulțime

S'a coborît în desime,
Dar nimic nu mirosiã;
Pân'a auzit de-odată,
O horcăire ciudată,
Ca de un gligan pușcat.

Și când s'au apropiat
Așa legat îl aflară
Unde limba și-a mușcat.
Și s'au spăriat văzându-l
Și fără de graiu găsindu-l,
Căci neputând, n'a strigat:
Sângele-i curgeà din gură,
— Sânge negru și închegat, —
Deslegându-l din strânsură,
Vai de el ce au aflat!:
Hainele lui spintecate,
Pielea ruptă de pe spate,
Încât fără de cuvinte,
Fără graiu și fără minte
Căzù jos amar gemând,
Și numai sânge scuișând.

Întrebându-l: Ce priicină?
Și cine fără de vină
Așa rău la chinuit?

Dară, Dumnezeu ferească!
De abiă gura și-o cască
Într'un târziu, când a grăit:
„Ah duceți-mă acasă!
Că mor, sufletul îmi iasă!”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și așa l'au ridicat,
În haine învăluindu-l,
Și în căruță puindu-l,
Cătră casă au plecat,
Unde o moașe spălându-l,
Și cu rachiu săpunindu-l
Toată noaptea l'au păzit,
Căci așa nevoie mare,
Și durere cu oftare
Încă nu l-au mai găsit.

Pipelea se gătește pentru a doua bătaie.

Iar' Pipelea oare unde
Umblă acuma și s'ascunde?
Pân' la Beci*) l-au căutat;
Însă el tiptil se duce,
Ca de alta să se-apuce,
De care nu și-a uitat:
Ca pe boieriul să-l spaie
Cu o a doua bătaie
Precum i-a făgăduit,
Tot la asta se gândește,
Chip și formă se gătește,
Pân' lucrul și-a rânduie.

El întru a sa mult' umblare
Slujise la oare-și-care
Doftor, bătrân, ostășesc.
Și slujindu-l cu dreptate
Vrù la el a se abate
Spre cele ce-i trebuiesc.
Și dacă la el sosește

*) Viena.

Iarăși slugă se tocmește
Fără plată a-l sluji:
Numai spre învățătură,
Și cu bună legătură,
Precum că nu va fugi.
Numai pentru să-i arate
Numele cele ciudate
Ale doftoriilor,
Doftorii de toată rana,
Cum să vindecă cătana,
Numele ierburilor,
În ce chip tămăduiește.
Și în ce chip uneltește
Lăsat de sânge, apoi clistir,
Băi, unsori și legătură
La rane și umflătură,
Și câte feluri de ir?!
Și afându-și acea cale
Să-i dea și hainele sale
Păroaca* și calul lui,
Sabia și celelalte
Practizăluiri înalte

*) Păruca.

De ale doftorului,
Și nu zălog să-l învețe
A doftoriei frumsețe,
— Căci apoi îl va sluji
Încă o vară întreagă.
Ca zălog așa să leagă
Precum că nu va fugi.

Întru acest chip să învoiește
Doftorul și se tocmește
Cu el foarte bucuros.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pipelea fură meșteșugul dofto- ricesc.

Și Pipelea înainte,
— Având o ușoară minte, —
Învăță bine vârtos;
Două săptămâni nu trece,
Pipelea mai mult de zece-
Mii de nume doftorești
A învățat latinește
A-le numi, și grecește,
Boalele cele lumești,

— După cum atunci în lume,
Să numià cu multe nume; —
Și cum se tãmãduiesc.
Și știã cum sã se poarte
Ca când scoate dela moarte
Pe toți ceia ce bolesc.

Așa darã se îmbracã
Ca doftor, plecând sã-și facã
Cheful cel fãgãduit,
Și la boeriul sosește;
(Cel ce încã tot bolește
Nu s'a mai tãmãduit).
Aici aflã, cã încã zace
La pat, și foarte rãu face
Chinuit și rãu bătut.

Pipelea cu frunza în buzã
Mergeã tot cu cãlãuzã
Ca strein și priceput.
Și acolo cãt sosește
În sat, îndatã pofteste
O cãlãuzã sã-i deã,
Cã la generalul merge,

Și caută să alerge,
Până când îl va vedea;
Că l-a zdrobit calul foarte
Și zace acum pe moarte,
Și merge să-l vindece.

Cum aude pârăbalul,
Știind că boieriul slabul
Zace acum pe pânțece,
A alergat cu o veste:
Că iată un doftor este
Aici, de pe drum venit.
Și fiindcă prea dorește
Doftor bun și nu găsește,
Îndată s'a pomenit,
Că ori cine, ori ce babă
Îl învață, cât de slabă,
Pe toate le ascultă;
Fie-fost strigoiu de iepe,
Doftor de cai, și pricepe
Ori și cum a descântă,
Nu știă cum să-i cinstească,
Numai ca să-l folosească;
Așa se rugă și-acum

De acest doftor să vie,
— Plata bună i-să știe —
Să-l vindece oare-cum.

Doftorul Pipelea la boieriul.

După rugăciune multă,
Pipelea de-abia'l ascultă
Făcându-se prefăcut:
Ca și când mai mult de silă
Se duce, fiindu-i milă,
Ce de el i-s'a făcut.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pipelea obrazu-și schimbă,
Grăind schimbat și pe limbă
Nu-l cunoaște nimenea.

Boieriul de bucurie
Ce să facă nu mai știe.
(Bătutul cu grindina!)

Vânăările pe spate
Șalele cele umflate
Încă tot îl ustură;
Pe doftorul cum îl vede

Să roagă; și mult îl crede
Prin el a se bucură.

Iar Pipelea pipăindu-l,
În dureri grele găsindu-l,
Și cu sângele stricat,
Zice, că-i trebuie baie
Și de glumă să nu-i paie
Că-i spre moarte aplecat.
De grab' cu băile bune
Că sângele i-se pune
Pe inimă, și apoi
Nu poate să-i mai ajute;
Ci să poruncească iute
Gonind răul de 'napoi!

Bolnavul să roagă iară
Din durerea cea amară,
Pentru toți Sfinții din raiu,
Cu ce va ști să nu-l lase
Din vieață ca să iasă,
Ci să-și mai vină la traiu.

Așa Pipelea se așează
La masă și își lucrează

Planumul așa zicând:

— „De grab' baie să se facă
Tot omul să se întreacă
Ierburile aducând.“

Și numindu-le anume,
Multe mii ce sunt în lume,
De păduri și de livezi,
... „Să meargă cu mic cu mare
Să strângă în grabă mare!
Să privești la toți să-i vezi!
Căminariu, stolnic să saie,
Logofeți să nu se spaie
Arnăuți și bucătariu,
Vizitiu slugile toate,
Muieri, fete cum se poate
Străji, babe și grădinariu,
Și uncheși cu barbe sure
Toți să fugă la pădure,
Și la câmp și la livezi!“

Toți se duc de grab' ca unul,
Par'că îi slobozi cu tunul,
Nici unul nu poți să vezi.
Numai doftorul la masă

Și cu boieriul în casă,
Rămân numai amândoi
Căldarea pe foc lăsându-o,
Numai în zadar arzând'o.

Să vezi ce va fi apoi!

Doftoria lui Pipelea.

Iar Pipelea pipăește
Pe boeriu și-l netezește
La tâmple cu un peșchir,
Ca când să-i-se dea ușurare
Pân' la vreme de băiare
Ca când să-l ungă cu ir;
Până i-a astupat gura
Strângându-l cu legătura,
Cu mânilor îndărăt
Și i-a zis așa cuvinte:
— „Dar mai aduci-ți aminte?
Acuma voiu să-ți arăt!
Nu sunt doftor și Gâscariu,
Eu sunt acela, lemnariu,
Carele te-am mai bătut.

Eu sunt Pipelea bătutul,
Cel cu găștile, știutul,
Luându-i tot ce-a avut.
Mi-ai luat găștile mele,
Acum să-ți mai dau pe piele,
Precum ți-am făgăduit.
Până și a treia oară
Nu scapi nici odinioară
Căci așa ne-am rânduît“.

Așa s'apucă și-l bate
Pre pânțele și pre spate,
Peste bătaia dintâiu,
Bătaie peste bătaie;
I-au făcut așa o baie!
— Să-și pună la căpătâiu. —

De supt căpătâiu luându-i
Cheile și descuindu-i
Lada cea cu gălbiori,
Prețul găștilor lui iară
Și l-a apucat afară,
— Vândute de două ori. —

Și ziua bună luându-și
Și calul încălecându-și
Sănătos s'a cam mai dus.
Și ca un fecior de babă
Căutându-și a sa treabă
Nimănuia n'a mai spus.

Deci cu mânilor încărcate
Cu ierburile-adunate
Toți curtezanii venind,
După ce în casă întrară
Rau se mai înspăimântară:
Cu mari țipete răcnind
Văzând pe boieriul iară
Mut și lemnat, îi strigară:
Cine iar l-a chinuit?
Și doftorul unde este?
— (Nimenea n'a prins de veste
Cum s'a fost închipuit.) —

Cu mânilor încleștate,
Și cu multă văetate,
Cu grabă l'au deslegat,
Apoi destupându-i gura,

Mai mort cu răsufătura
De sângele închegat,
Fălcile le folfăește
Și pe Pipelea numește,
Că iară l-a chinuit.
(El ce, ca să-și izbândească
Și vorba să-și îplinească
Doftor s'a închipuit.)

Așa toți încălecară
Și să-l caute plecară . . .
Unde l-ar putea găsi?
—Însă numai urma rece,
Dar pe dânsul să-l mai frece
Altul nu se va prăsi,
Că dânsul cu bucurie
S'a întors cu fire vie
La doftorul cel bătrân,
Pe carele să-l slujească
Și vremea să-și îplinească
Ca la vechiul său stăpân.

Iară boieriul slab de moarte
Slăbit de cumplită soarte

Mai mari doftori a chemat.
Că erà gata să moară
De bătut a doua oară.
Cât abià s'a întremat.

Teama boieriului de Pipelea.

Trimis-a boieriul iară
Un *curir* mare prin țară
Pe Pipelea căutând.
Oareși-cum, numai să-l prindă
Și la dânsul să-l întindă,
Tot chipul lui arătând.
Dar fiindcă el se schimbă
Tot în alt chip, și să plimbă,
Numai numele lui erà
Cunoscut iarăși prin țară
Însă dânsul pe afară
Își râdeà și fluerà.

Boieriul acuma dară
Sănătos eșind pe-afară,
Dacă s'a tămăduit,
Atâta se îngrijește,

Și mai tare se păzește
De restul făgăduit.
Frica Pipelii luându-și
Și în sine închipuindu-și
De tot s'a înfricoșat,
Cât a dat să poruncească,
De grab' să se prăpădească
Toate găștile din sat;
Ca de găscă nici o peană
Să nu mai vază aleană;
Nice de numele lor,
Mai mult să nu se mai auză,
Pomenit de nici o buză,
De numele găștelor.

Douăzeci de străji puindu-și
Capul și noapte păzindu-și
Singur nu se mai lăsă
Nu eșîă făr' pază bună
Nici pe soare nici pe lună
De frica care-i păsă.
Acum nici de-alui moșie
Nici de el, oricin' să fie
Mai mult nu se mai puteă

Nici cu mâna, nici cu gură
Nici cu învățătura
A se mai apropia.

Pipelea se gătește pentru a treia bătaie.

Iară Pipelea tot gândește
Cu iscoade își găsește
Drum, pe carele aveà: —
Și boieriul ce lucrează
Ce face, ce priveghează,
Toate bine le știà;
Că având iscoade bune
Tot planul la cale-și pune
Până la numita zi,
Când să meargă de acasă
Cu căruța să mai iasă,
Unde mulți îl vor păzi
Cu străji, bine înarmate.
Cine să-l mai poate bate?!
Însă Pipelea gândià:
Măcar să crepe pământul

Să-și împlinească cuvântul
După cum va și vedeă.
Eșind boieriul afară
La câmp, la un târg de țară,
Iată Pipelea și el:
Schimbat la chip și călare
Nici o cunoștință n'are
De știut și de mișel.

Pipelea și geambașul.

Pipelea planuri făcându-și,
Prin târg călare umblându-și
Tot în sus și iară în jos,
Și după cum se încrede,
La un alt ca dânsul vede
Un cal bun, foarte frumos,
Pentru care pe plăcere
O sută de galbini cere,
Geambașul cel întrebat.

Iar Pipelea zice: -- „Frate!
Cu atâțiâ bani la sate
Șapte cai am cumpărat“.

Iar el zice: — „Fie, fie,
Dar să-mi sară ochii mie
Așa cal să mai găsești:
Că cu fuga să-l întrecă
Sau ori în ce chip să facă
În țările împărătești“.
Atunci Pipelea poștește,
Zicându-i — „Îmi dovedește
Fuga lui, să-l cumpăr eu,
Căci alții atâta sumă
Nu-ți vor da numai în glumă;
Că te-a ferite Dumnzeu!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Si chemându-l la o parte
Să-i vorbească, — nu departe —
I-a zis: „Vezi acel boieriu?
Pizmă pe Pipelea are
Fiind boieriu așa mare
Ca un domn și vistieriu,
Și nu suferă în lume,
Să audă de-acel nume,
Precum vei fi auzit.
Când va fi în drum pe cale,
Păzit de străjile sale,

Cu alaiu bine păzit,
Colo lângă crâng să meargă,
Tu păn' acolo aleargă
Și îi zi acest cuvânt:
— „Ști pe Pipelea Gâscariu
Ce ți-a golit buzunariu?
Iată că aicea sunt!“
Iar apoi așa te cară
Din 'naintea lui afară
Cu calul cel fugător,
Că de te va prinde, Drace!
Vai de capul tău, sărace,
Ne-având la fugă spor!.....
Și iată că-ți dau arvună,
Zece galbini împreună,
Și apoi să mă găsești
În cutare loc pe mine
Și scăpând, vino cu bine
Toți banii să ți-i primești!“

Geambașul se învoiește,
Și bucyros se tocmește,
Calului nădăjduind,
Și așteptă, ca să meargă

Boieriul în calea largă
Spre pădure întinzând,
Care în curând pornește
În caleasă boierește
Și cu zece călăreți.

Geambașul însă se duce
După el, se pune cruce
Tuturora mai mărețiu,
Slobosindu-se în pricină
Cu calul cel fără splină
Pân' la dânsul i-a grăit:
— „Eu sunt Pipelea Gâscariu
Ce ți-am golit buzunariu
Precum ți-am făgăduit“.

Și boieriu îndată strigă
Să-l prinda și să-l ucigă
După cum i-au rânduit.
Însă înzadar aleargă,
Capetele ca să-și spargă,
Ca să-l ajungă nu pot.
Călăreții cu fugarii
Viziti cu telegarii
Și cu logofeți cu tot.

Boieriul singur rămase
Și'n picioare se sculase
Cu ochii pe drum sgâiți
Tot după ei, din caleasă,
Să-l prinză, să-l pedepescă
Prin ai săi cai osteniți.

Pipelea și boieriul la a treia ră- fuială.

Iar atunci Pipelea iasă
Din pădurea cea mai deasă
Cătră boieriul zicând:
— „Ce te miră așa firea?
Nu-i Pipelea nicăirea? . . .
El a scăpat nefugând.
Nu-i acela nu-i fugariu
Ci eu, Pipelea Gâscariu,
Eu sunt care mi-ai luat
Gâștele fără de plată
Și să te mai bat odată
Cum înainte ți-am dat“.

Atunci boieriul văzându-l,
Părea că l-au detunat.

Din caleasă îl pogoară,
Bătându-l a treia oară,
De trei ori a leșinat.
Și luându-i banii iară
Prețul găștelor afară,
I-a zis: „Rămâi sănătos!
Că eu nu te voiu mai bate“.
Și s'a dus cu sănătate.
Tot fluerând și voios.

Deci sosind alergătorii,
Străjile și fugătorii,
Cu caii plini de sudori,
Cu năcaz apoi se miră
De boieriu, că-l găsiră
Bătut acum de trei ori.
Iar boieriul cu oftare
Și cu multă lăcrimare
Le-au grăit așa cuvânt:
Că Dumnezeu poruncește,
Judecă și pedepsește
Pe tirani de pe pământ.
Și mergând apoi acasă,
La o vieață aleasă,

Atâta s'a îmblânzit,
Cât pe nimenea cu pieptul,
Sau sumețiu, și cu nedreptul
Mai mult nu-a mai asuprit,
Ci trăind vieață blândă,
Ferindu-se de osândă,
Prea mult s'a cuvioșit;
Și cu bună fericire
Cu cea din lume eșire
Așa și-a luat

sfârșit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Epilog.

Câteva lămuriri.

de: V. St.

E bine, ca să spui la timpul său ceia-ce ai de spus!

Ioan Barac, fost translator al magistratului Braşov, aveà multe de tradus şi de spus contemporanilor săi şi a scris mii de versuri şi multă proză, dar dintre acestea abia câteva („Istoria despre Arghir cel frumos şi Elena cea frumoasă“, „Risipirea cea de pe urmă a Ierusalimului“, „Piticot de un cot şi cu barbă cu tot“, „Cei trei fraţi gheloşi“ şi „Omieşiuna nopţi“) au văzut lumina tiparului. Astăzi când se tipăreşte una dintre lucrările lui, — necunoscută până acum, — vedem, că nouă nu ne mai spune ce ar fi putut spune bunicii lor de pe la 1830, căci astăzi au dispărut

„boierii cari stăpâneau târgurile ca singuri poruncitori“, „potcovirile la tălpi“, „doftorii“ cu ierburile lor, „căminarii“, „stolnicii“, „logofeții“, „arnăuții“ etc., iar păcala de Pipelea păcălește astăzi o lume care nu mai este. Aceasta operă a lui Barac are însă darul să ne desvălească un colț din lumea vremii lui și așa este vrednică să fie tipărită în aceasta bibliotecă și să fie cetită și astăzi.

Întocmai ca și celelalte lucrări ale translatorului, Pipelea Gâscariul încă este o traducere din ungurește după poetul și botanistul maghiar *Farkas Mihály*, care a tipărit la 1815 poema poporală atât de răspândită: *Ludas Matyi*. Pipelea lui Barac însă este mai mult o prelucrare, precum se vede și din versul curgător, une-ori chiar avântat, al acestei lucrări.

Barac avea pe Pipelea gata în 1829 și l-a așezat în sertarul mesei lui de scris lângă celelalte opere poetice. În anul ur-

mător a călătorit la Arad*) și a lăsat mai multe dintre scrierile sale „profesorului reghiu pedagoghiesc“ Alexandru Gavra din Arad, „precognitele cabinetului Muzelor românești și al Atheneului român“. Profesorul Gavra se ocupă cu gândul să facă o bibliotecă românească, o „ortăcie“ care să dea două volume pe an, căci zicea el**) „aceasta ar fi o negustorie foarte roditoare, în care nici decum poate omul să păgubească, ma din potrivă, cu bună seamă poate nădăjdui că împrumutații săi bani nu vor fi nici într'o primejdie și că foarte bun câștig îi vor aduce“. În aceasta bibliotecă voiă el să tipărească: „Ulise, corăbierul cel dintâiu, *Pipelea*, Lucreția Marmontel, *Fracmenturi dela Obagie*, *Starea Românilor din Ungaria dela întoarcerea Preparandiei*, *Geografie*, *Palid cel verde din Veneția*, *Arătarea nașterii lui Huniadi* și *Aritmetică memioreală*“. Aceasta „ortăcie“ (societate de editare) nu s'a făcut

*) N. Iorga: *Istoria literaturii rom. în sec al XVIII-lea* II. 475 și sec. al XIX-lea I. 313.

**) N. Iorga *Ist. lit. rom. sec XIX. I. 314.*

și nici Pipelea lui Barac nici celelalte scrieri nu s'au tipărit. Dar „profesorul pedagoghic, Gavra, va fi dat scrierile lui Barac în mâinile elevilor săi și probabil, că Pipelea se va fi cetit în manuscris și va fi fost copiat de vre-un „pedagog“. O astfel de copie, găsită în un sat de lângă Arad, mi-a servit la transcrierea lucrării de față.

„*Biblioteca Semănătorul*“ deși nu este nici „ortăcia“ nici „negustoria foarte roditoare“ visată de Gavra împlinește dorința acestuia, când tipărește pe „Pipelea Gâscariul“ ai cărui frați „Piticot de un cot și cu barbă cu tot“, „Cei trei frați gheboși“ și traducerea poveștilor „Omieșiuna nopți“ se cetesc și astăzi cu multă plăcere în tranșee și lazarete și se vor ceti și în viitor, căci — cum zice însuși Barac în introducerea lui Pipelea Gâscariu — cetitorii vor culege din aceste opere ceeace frumos și bun.

„Albina din floare miere
Suge după-a sa plăcere,

Iar păianjenul venin ;
Nu urmă lui și nu face
Că păianjenul, de-ți place
Să te îndulcești deplin“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ioan Barac

(din Istoria literaturii române în
secolul al XVIII-lea*).

de : N. Iorga.

Ioan Barac sau Bărac, cum se scrie în Prefața poemei Arghir și Elena eră un fiu de preot, și se născuse în casa parohială din Alamor, în comitatul Bălgradului-de-jos la 1776. A învățat întâiu la școala reformată din Aiud și apoi la Cluj, dreptul. Dela 1802 înnainte, când V. Aron începuse a lucra cântecele-i pentru popor, (în Sibiiu) el se așează în cellalt mare centru româuesc al Ardealului, în cellalt focar de

*) Preferim, să dăm biografia, înșirarea lucrărilor și aprecierea poetului Ioan Barac cum se găsește în aceasta clasică carte a savantului profesor, cu toate că se vede că este un fragment smuls dintr'un întreg. Dar, de ce am cercă să falsificăm vinul amestecându-l cu apă?!

lumină al Neuniților, la Brașov. Ca „dascăl moralicesc neunit“ și ca procurator, petrecu trei ani, și pe urmă dobândi locul de „translator al maghistratului“, pe care-l ocupă până la moartea sa, întâmplată în Iulie 1848. Fu îngropat la 12 ale lunii, la biserica din Șchei. Ni se menționează ca prieteni ai lui fruntașii inteligenții românești printre Neuniți: Gheorghe Lazăr, Aron poetul și doctorul Vasile Popp, care-i pomeneste cele două lucrări de căpetenie în Prefața la Psaltirea lui Pralea. Soția lui era fata lui Radu Tempea.

Încă dela 1802, ca o operă de tineretă, terminase Barac, atunci student, „Istoria despre Arghir cel frumos și Elena cea frumoasă“, cea mai bine cunoscută din toate producțiile sale. Povestirea era poate de origine apuseană, dar Barac nu o cunoștea decât după prelucrarea ungurească a lui Albert Gergei.

Lucrarea scrisă cu mai mult avânt decât poemele lui Vasile Aaron, e o povestire fără pretenție, deși nu e lipsită de in-

tențiile patriotice, de simbolismul național, prin care vede în fabula poemei cucerirea Ardealului prin Romani. De altmintrelea, nota „daco-romană“, care se întâlnește în prefața Eneidei lui Aaron, nu se găsește niciodată în scrierile translatorului brașovean. În cea mai însemnată din prefețele sale, cea dela „Constantina“, redactată la 20 Septembrie 1842, el nu mai vorbește decât despre adevăr, despre poezie, despre versurile ce a scris și norocul ce au avut ele.

Până la 1842, aflăm dela dânsul, că numai două opere i-se tipărise. Adecă, afară de *Arghir și Elena*, — care cu toată popularitatea ei, n'avu alte ediții, ca lucrările lui Aaron; — *Risipirea cea de pe urmă a Ierusalimului*, pe care, cu ajutorul lui Lazăr poate, o tipări la București, în 1821. E și această poemă în nouă cânturi, versificarea în bune și curgătoare versuri scurte, asemenea, afară de verietatea și farmecul ritmului, cu ale poeziei populare, — a unei povestiri în proză, probabil nemțești, deși se citează Iozephus. Căci din nemțește, și

une-ori ungurește, pare a fi luat totdeauna Barac stofa povestirilor sale rimate.

La 1827, Vasile Popp menționează printre lucrările inedite ale lui Barac „pe Odisevs și Lucreția, două poeme prea frumoase“ Odiseia va fi fost prefăcută pe românește după versiunea lui Voss. Despre originalul și cuprinsul „Lucreției“, care se menționează și aiurea, n'avem nici o idee.

Cu prilejul unei călătorii la Arad, în 1830, Barac lăasă la profesorul local Alexandru Gavra, un iubitor de literatură, afară de „Istoria lui Odisevs“ și „Lucreția“, alte prelucrări încă, pe care le enumeră însuși, în Prefața *Constantinei*: „Loreti“, „Pipelea“, „Corăbierul cel nou“ precum și „niște fragmente, dintre care cunoaștem unul: „Deucalion și Pira“. În acelaș an, el deplângea, fiind încă în Arad, moartea episcopului de acolo, în „Jealea famelii rămase la moartea preaosfințitului domn Nestor Ioanovici, episcopul eparhiei dețezană neunite a Aradului“. Holera din 1831 îi înspiră „jalnice moralimeturi pentru boala cea înfricoșată Holera“.

Mai poartă dată următoarele romane rimate, toate inedite: „Bunătatea și înalta milostivire a craiului Chiru al Perșilor“, din 1838, „Mirele cel umblat și procopsit“ și „Constantina“ din 1842 — în care an apărură „Piticot de un cot și cu barbă cu tot“, — „Patimile madamoizellei Cartigan“, din 1845, „Adelaida“ din 1847, după franțuzește, dar, de sigur, prin nemțește, cum se vede din aceste versuri:

O cetate 'mpodobită.

Hateau-Tirri (Château-Thierry) numită. Fără dată sunt o sumă de alte manuscrise poetice, ca: „Samson“. Vicleșugul femeesc“, tragedia „Atala“, „Regele dela Portugalia“, „Vânătorul dela Matra“, „Abradat și Pantea“, „Cazimir și Leonora“, „La miezul nopții“.

În sfârșit trebuie să se adauge că el a mai tipărit, la 1844, „Cei trei frați gheboși“, la 1846 *Samson* și a editat *Foiaia Duminecii*, în care apărură, la 1837, versiuni, anecdote, călătorii, etc. pentru popor.

Ca să se vadă că și astăzi se pot gustă versurile savante, armonioase și puternice ale lui Barac, reproducem descrierea furtunii din *Constantina*, lucrată după o narație germană în proză, publicată în 1704 :

În corabie o frică,
Spaimă mare să ridică
La atâtea suflete, —
Văzând că va să-i răstoarne
Vântul ca cu niște coarne,
În fulger cu sunete.

Săraci oameni, că de frică
N'au cuvinte ca să zică
Într'atâtea replegiuni
Ci, mânilor întinzându-și
Cătră ceriu strigă văzându-și
Ferbinițele rugăciuni.
Cu mințile zăpăcite,
De la nădejde răpite,
În tot ceasul așteptă,
Acuș, acuș ca să cază
În adânc și să se vază
De tot a se afundă . . .

Barac speră că Gavra-i va edita la Buda operele lăsate de el. Speranța i-a fost zădarnică. Evident că astăzi n'ar fi potrivit a se da lumină miile de versuri ieșite din roditorul condeiu al translatorului. Dar o alegere s'ar putea face: ar fi și un act de dreptate și recunoștință față de acest vechiu scriitor cu merite reale, care lucră fără speranța tipăririi și fără mângăierea reputației.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din alte scrieri ale lui Ioan Barac.

Piticot de un cot și cu barbă cu tot.

După ce povestește cum au fost aduși o păreche de pitici din țara *Liliputi*, cum acestora li-s'a născut un băiat, care pentru micimea lui l-au numit oamenii *Piticot de un cot cu barbă cu tot* și cum se prăpădesc părinții lui Piticot și rămâne singur în lume, continuă astfel:

Plângea și pietrile cu satul de milă
Acum ce va face săracul ciurilă?
L-au luat să-l ție tot pe rând sătenii
Că lui Ivan nu i-a mai rămas nici cocenii.
Și întâiu l-a luat în casa satului
Arăndașul a fi stăpân băiatului
Că-i zicea : Jupâne ! Ia-mă tu pe mine,
Că-ți voi fi de slujbă, și-ți voi prinde bine.

„O tu păpușică! ce să-mi slujești mie?
Supt mătură? ș'apoi... ce să-ți dau simbrie?“
Și a zis Piticot: „Eu cu mușterii
Îți voi face toată ziua bucurii,
Să-mi dai numai haine, bere și mâncare,
Și te voi sluji eu ca și măcar care“.
— „Prea bine, și astăzi îți fac haine nouă
Și te încălț cu cisme să calci ca pe ouă“.
Și cu răs se făcù din adins tocmeală
Contract înfricoșat de chiverniseală.

Gazda erà văduv și aveà o fată
Cu care vindeà beutura toată.
Piticot acuma îmbrăcat prea bine
Ca o maimuță ușurel la vine
Cu comediile adunà o lume

De să umpleà crâșma pentru ale lui glume.
Într'o seară veni mai târziu o ceată,
Să joace cărțile pentru noaptea toată.
Cereà vin și bere, rachiu băatură

Care cum le venià lor pofta la gură.
Pipa sau ciubucul, tăbac ia să tragă,
Așa să le treacă noaptea lor întreagă.

Gazda¹ somnurosul, n'a vrut să-i păzească
Și afară nu putea încă să-i gonească.
Dar zise Piticot: „culcă-te mai bine,
C'aici voiu păzi eu, lasă-mă pe mine!“
— „Bine! zise gazda: fă ceva băiete!
Să te văd acuma, ce ai în burete!“
Apoi va mai eși ceva — și se duse
Gazda să se culce și în pat se puse.

Deci șezând Piticot într'un unghiu ascultă,
Toată gâlceava lor cea lungă și multă.
Pân' la miezul nopții tot gâlcevindu-se
Și unii pe alții batjocurindu-se
Unde câte unul zicea: să-l ia dracul
Că ș'a perdut banii, pipa și tabacul.
Și el nu plătește nimica refeneaua
Dracul să-i plătească să-i stingă luleaua!

Altul zicea, și el, nici el nu plătește:
Că ș'au pus și punga și nu mai cheltuește.

Altul zicea iată banii mei pe masă,
Plățiți voi acuma, că mie nu-mi pasă,

Atunci Piticot din vatră se scoală,
Și desbrăcându-se gol, în pielea goală,

Și cu fuingine neagră ungându-se,
Auzià pre unul iară jurându-se,
Cum-că să-l ia dracul, dacă va mai scoate
Bani, măcar să-i ducă cărțile lui toate.
Atuncià Piticot a strigat odată :

— „Aici sunt, pe care să-l ridic îndată !?”
Și unde sărià el, toți să spăimântară

Încât lăsând banii au fugit afară.
Venind apoi sluga în larma făcută,
Să găsească doară în casă o sută,
Văzù pe Piticot gol negru ca ca dracul
Pe masă lângă bani, vai de el săracul !
De frică ș'au trântit vasele din mână
Și fuga pe ușă pân' în grădină.

Iar' Piticot de râs erà să plesnească,
Apoi spălându-se să se curățească
A văzut că sluga nu mai vine 'n casă
Așa a strâns și el banii de pe masă.

Mai târziu însă venind și sluga să se culce
A început și de el cu o mișelie să s'apuce,
Și un taler de lemn a luat cu sine
La el, auzindu-l cum doarme de bine

Puind supt el niște mazăre, 'l puse
Pe prag, apoi iarăși afară să duse.
Întrând unde doarme stăpânul în casă,
Pân' atunci dincolo sluga se sculase,
Și călcând pe taler a sburat ca vântul,
L-au dus picioarele duduind pământul
Pe trepte de vale mai prăvălindu-se
Și tocmai în casa gazdei oprindu-se.
Carele auzinđ a sărit în larmă
Gândind că doară el îi vine cu armă.
Iar sluga săracul de spaima cea mare
Rugând, ca să nu-i dea gazda pe spinare,
Abià s'a așezat, iar Piticot creapă
De răs, dar înfundat ca să nu priceapă.

Apoi culcându-se și el se resfață
În somn cu faptele până dimineață.

Mai târziu Piticot ajunge între Țigani
pe care îi înfrică, iar țigani

Văzând pe Piticot eră mai să-l toace.
Iar el strigându-le : și văerându-se,
Faceți-vă milă ! Iar ei mirându-se,
Cu ce mângăiere le grăià de sine,
Ca să-l ție la ei ale prinde bine,

Aşa l'au ridicat să nu-i facă moarte
Ci după vorba lui cu dânşii să-l poarte.
Deci să sfătuiră ȕiganii să meargă
La cutare ȕăran bogat ca să-l spargă,
Adecă, să-l calce şi să-l jefuiască,
Aşa s'au hotărît ceata ȕigănească.

Şi întrând ei în sat în vreme de seară
A intrat un ȕigan la ȕăran d'afară,
Şi văetându-se s'a rugat să-l lasă
Că-i foarte ostenit, să doarmă în casă:
Măcar pe pământul gol, numai afară
Să nu înnopteze, că i-ar fi ocară.
ȕăranul cel milos i-a dat loc în casă,

Aşa el îndată, iar' afară iasă
Cu cuvânt: la troacă de praf să se spele,
Spuind celorlalţi cum să facă rele,
Ca să ştie locul unde să-l pândească
Şi la noapte casa cum s'o jefuiască.

Apoi culcându-se în casă ȕiganul,
Pe la miezul nopţii, cum le erà planul,
Băgând pe Piticot prin fereastră 'n casă,
Şi prin ochiul cel spart, el încet se lasă,

N'a sculat pe țigan, ci zărind lumină
Întră în căsuța de cătră grădină.
Și strigă pe gazda: „Săriți! că tâlharii
Sparg poarta, să-i prindeți pe ei cu mai marii!”

Țăranul a sărit și făcând strigare
Și din lanț slobozind cânele cel mare
A prins pe țigani cot la cot legându-i,
Și cu vrăjmășie pân' la os bătându-i.
Piticot s'a băgat într'un steand cu brânză
Să nu-l prăpădească călcându-l pe rânză.
Dimineața s'au strâns apoi spre mirare
Ce s'a făcut aci cu larma cea mare.
Și spuind țăranul, că duh a fost, cine
L'a sculat, ne-având nici un trup la sine.
Și povestindu-le a adus pe masă,
Pâine, brânză, bere, vin și ce-i în casă.
Iar' când să ia brânză, Piticot scosese
Capul mișcându-se cătră jâpănese.
Atunci s'au spăimântat strigând de-odată,
Că brânza aceasta este fermecată,
Și au aruncat-o în uliț-afară
Cu el cu tot, unde iar' îl lăpădară.
Nu s'a lovit însă, s'a sculat îndată
Să nu-l calce murind ca o broască lată.

Piticot mai face o mulțime de năzdrăvăanii până când ajută unui căpitan să-și găsească și mântuiască mireasa din ghiarele și farmecele vrăjitorului Fredegariul. În casa căpitanului și a soției lui

Piticot a rămas ca un prunc de casă
Că norocirea lor prin el o câștigase.
Iubindu-l l'au grijit pe el pân' la moarte,
Cât în sân socoteau dănșii, ca să-l poarte.
Și de n'a murit el până astăzi încă
Întru oareșcare groapă mai adâncă,
În veci tot trăește, unde nu mai moare
Că în grădina lor s'a făcut o floare.

Cei trei frați gheboși sau trei bărbați și o muere.

Istorie comică.

În țara cea strălucită,
În cetatea cea vestită,
 În Cairo locuia
Un săbier și anume:
Chibebi meșter în lume
 De scule care tăia.
Acesta din întâmplare
Și din pronia cea mare
 Avea trei feciori gheboși,
Și născuți dela un tată
Trei gemeni toți de-odată
 Toți ca dintr'o formă scoși.
Unul *Ienschi*, cu *Petrovschi*,
Și al treilea *Pantovschi*
 Numele lor eră
De care a lor făptură

Minunată ce avură

Toată lumea se miră.

Unul ca altul la față

La cap, la ghebe, la brață,

Așa, de nu se putea

Cunoaște unul dintr'altul

Cu grosimea și înaltul

Trupesc, ce să potrivea.

Mulți călători cu mirare

Se strângeau în adunare,

Să-i vază pe ei lucrând

În fabrica părintească

Cu silința bărbătească

La meșteșug toți în rând.

Când a murit bătrânul lor tată erau
de 18 ani. Nu peste mult a închis ochii și
mama lor, care:

Le-a lăsat la câte-și trei,

Ca la un loc să trăiască

Și să nu se despărțească

Unul de alt între ei.

De vor, să le umble bine

Și să nu dea de rușine

Cu blestem le-a poruncit,

Și i-a legat pe ei foarte
La ceasul său cel de moarte,
Să urmeze negreșit.

Rămânând singuri, lumea a început
să-i batjocurească și unul dintre gheboși luând
o sabie a tăiat în bucăți pe un om care și-a
bătut joc. Înaintea judecătorului nu se poate
dovedi care din're frați este făptuitorul, fi-
indcă toți trei seamănă unul cu altul atâta
de mult, încât nu se pot deosebi, iar ghe-
boșii încă nu se tradează unul pe altul.

Vezirul de ciudă mare

Văzând așa întâmplare

Așa lucru încurcat,

Nu știă cum să găcească,

Adevărul să-l vădească,

Ca să nu facă păcat.

Ci i-a isgonit afară

Din cetate și din țară

Pe câte-și trei cocoșați.

Dându-le de cheltuială

Dintr'elor chiverniseală

La trei frați înfricoșați.

Eșind ei cu supărare

Isgoniți din buna stare
 Ce să facă nu știă,
Ci unul pre altul foarte
Cu pricinuri de moarte
 Cu ceartă să mâniă.

Cei trei frați se despart, cu tot blăstăm
stăm mamei lor, și Pantovschi ajunge la
un meșter de săbii în Damasc. Fiind el
meșter bun a fost foarte mult iubit și pre-
țuit, așa încât după moartea stăpânului

Purtându și jalea
Văduva, până la calea
 Care i-se cuveneà,
A socotit să nu-și lasă
Sluga cea bună din casă,
 Ci mai bine îi venià
Să nu-și peardă muncitoriul
Carele-i aduce sporiul
 Ci să și-l ia de bărbat.
Pantovschi cu bucurie
Nefiind cu fățarie
 Nici el nu s'a lăpădat.
Ci prin sfânta cununie

Ș-a câștigat omenie

A trăi cum i-a plăcut

Cu mintea, cu vrednicia

Cu toată cucernicia

Gazdă mare s'a făcut.

Ceilalți doi frați în lume umblase

Țările încunjurase

Rătăcind din loc în loc

Și de lucru negăsându-și

Vieața ticăloșindu-și

N'au dat de nici un noroc.

S'au dus deci la fratele lor în Damasc
să-i ceară vre-un ajutor. Pantovchi le dă
câte 12 galbeni dar cu condiția ca mai
mult nici odată să nu se mai întoarcă pe
la el. Interzice și nevestei sale să le dea
vre-un ajutor sau adăpost. Dar abia li-s'au
isprăvit banii și Ienschi și Petrovschi bat
iar la ușa fratelui lor și femeia îi primește și
ospătează bine ca pe niște cumnați.

Cu dragoste i-a primit.

I-a ospătat cu bucate

Și cu băuturi curate

Și frumos i-a omenit.

Ei s'au jeluït de toate
Patimile întâmplate,
 Și câte au pătimit.

Atunci pe neașteptate
Aud, că în poartă bate,
 Că bărbatul i-a venit.
Că el marfa ș'o vânduse
Mai în grab' ce târg avuse,
 Apoi n'a mai zăbovit.

„Muierea“ ascunde pe cumnații săi în
pivnița la buțile cu rachiu și deschide ușa
bărbatului. Bărbatul se duce din nou după
afaceri. Femeea își găsește cumnații lângă
bute morți de beți. Crezând că de fapt
sunt morți cheamă un hamal să-i ducă să-i
și arunce în un râu.

Scoțând pe unul afară
Din pivniță, îl băgară
 Într'un sac bine legat.
Sa-l arunce 'n apă mare
Și să se 'ntoarcă mai tare
 Ca doi galbeni să-i mai dea.
Așa hamalul ducându-l,

Și în gărlă aruncându-l,
S'au întors iarăși la ea.
Pân' atunci a scos muierea,
— Puindu-și toată puterea —
Pe celălat mort, zicând:
— „Dar unde l-ai dus? că iată,
El tot aici se arată,
De unde și până când?“
Hamalul apoi văzându-l,
Mirându-se și blăstămându-l
A zis așa năcăjit:
— „Dar' diavolul cel mare
L-a dus pe el călare
Înapoi de a fugit?
Că eu l'am dus în spinare
Și în gărla cea mai mare
Știu cum că l'am aruncat.
Acum să-l mai duc odată
În apă mai adâncată“.
Și iar în sac l'au băgat.
Necăjit fiind hamalul
Și însărcinat ca calul —
Și pe acesta l'au dus,
La gărlă mergând afară

Ca să nu mai iasă iară
L'au aruncat mai de sus.
Deci s'a întors la muiere
Doi galbeni de a-și mai cere
Care i-au făgăduit.
Mergând pe ulită, iată
Un ghebos i-se arată
Și stătù pe loc uimit.
Că erà cu felinarul,
Și el nu știà măgarul
Cine e, văzându-l viu,
Ci gândea că-i tot, pe care
L'a dus în gârla cea mare
Mort amețit de rachiu.
Și i-au zis lui : „Ho! așteaptă!
Ghebosule! că în faptă
Acuma te-am apucat“.
Și după ce îl apucă
Să-l bage 'n sac și să-l ducă.
A început a sbiera,
Și se rugă ca să-l lasă
Să meargă cu el acasă;
Însă înzadar erà.
Că nefolosindu-i plânsul

L'au aruncat și pe dânsul
Unde pescii lăcueà.

Gheboșii nu mor, căci sunt pescuiți
și presentați Vezirului, care comandă în ce-
tatea Damascului. Vezirul a chemat pe so-
ția lui Pantovschi să-și aleagă bărbatul,
dar nu-l poate recunoaște și după ce toți
trei ar fi vrut să fie bărbatul ei

Așa toți o apucară
În brațe și-o sărutară
Și toți ziceà, că-i a lui,
Care lucru șod îi vine,
Râzând însă întru sine,
Dar ciudat vezirului.

Atunci vezirul poruncește :
„Ca Pantovschi cel numit,
Să-și ia pedeapsa la prangă
Trei sute la tălpi falangă,
Că el a pricinuit,
Că el n'a vrut să-și primescă
Pre frații să-i miluiască
Și el este vinovat“.
Cei doi dacă auziră
Singuri îl mărturisiră

Care e al ei bărbat.
Că de frică de bătae
Începând ca să se spaie
De grab' s'au tras înapoi,
Nu i-au mai chemat Pantovschi
Pe Enschi și pe Petrovschi,
Arătându-l amândoi.
Iar muerea supărată
De făcuta judecată
Asupra bărbatului.
Vezirului din 'nainte
I-au căzut cu rugăminte
Cu fața obrazului.
Și s'au rugat foarte tare
Să-i dăruiască ertare,
Și vezirul l-a ertat ;
Însă să le dea trei sute
De galbeni fraților, iute
Să-i ajute, că-i bogat.
Pantovchi se mulțamește,
Aduce și le plătește
Fraților săi bucuros,
Puindu-i cu chip de soare
Vezirului la picioare

Galbenii săi gros pe gros.

S'au însurat apoi toți trei ;
 Și se făcură boeri.
Că lucră cu sârguință
Marfă bună de credință,
 Care dâșii o făceă.
Făceau săbii tăetoare
Cu lustru strălucitoare,
 Care la toți le plăceă.
Au trăit apoi vieață
La olaltă cu dulceață
 Trei frați bine împăcați,
Trei gazde cu rânduială
Cu bună chiverniseală
Buni de treabă și bogați.

I. Barac.

CUPRINSUL.

	Pag.
1) În loc de prefață	2
2) Pipelea Gâscariul	3
3) Epilog, câteva lămuriri de V. St.	47
4) Biografia lui I. Barac de N. Iorga	53
5) Din alte scrieri ale lui Ioan Barac:	
a) Piticot de un cot și cu barbă cu tot	59
b) Trei frați gheboși	67

